

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kotimaasta tapahtuvaan aluksen hankintaan myönnettävistä korkotukilainoista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tarkoitus on saattaa kotimaiset telakat rahoitusehdoiltaan kilpailukykyiseen asemaan ulkomaisiin laivanrakentajiin nähden sekä pyrkiä saamaan kotimaiselle laivanvarustamolle sen tilatesa aluksen Suomesta samankaltaiset rahoitusehdot kuin ulkomaisellekin tilaajalle. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valtion varoista maksettaisiin korkotukea sellaisten lainojen osalta, jotka Suomen Vientiluotto Oy myöntää koti-

maasta tapahtuvaan aluksen tai sen rungon hankintaan taikka aluksen olennaiseen muutostyöhön.

Esitys liittyy vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu saattaa voimaan heti, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Kansainvälisessä kaupankäynnissä luottoehdoin tehdyt alustoimitukset on yleensä rahoitettu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) suosittelemien maksuehtojen mukaisesti. Voimassa olevassa suosituksessa on muun muassa määrätty, että luotoksi saa jäädä enintään 80 prosenttia aluksen hankintahinnasta sekä että luoton koron on oltava vähintään 8 prosenttia ja laina-aika saa olla enintään 8 1/2 vuotta. Joissakin maissa on alusten hankintaa tuettu suositusta edullisemmilla ehdoilla.

Suomen Vientiluotto Oy huolehtii meillä alusviennin pääasiallisesta rahoituksesta.

Suomalainen varustamo on saanut edellä tarkoitettua suositusta mukaisesti luottoa tilatesaan aluksen ulkomaiselta telakalta. Pääpiirteis-

sään samoin ehdoin ovat myös ulkomaiset varustamoyritykset voineet hankkia aluksia suomalaisilta telakoilta. Sen sijaan silloin, kun suomalainen varustamo on tilannut laivansa kotimaiselta laivanrakentajalta, ovat rahoitusehdot jääneet epäedullisemmiksi kuin jos alus olisi tilattu ulkomailta. Tämä on johtunut Suomessa sovelletuista rahoitusjärjestelyistä.

Suomalaisen varustamon tilatesa aluksen kotimaiselta laivanrakentajalta on rahoitus yleisimminkin tapahtunut Suomen Pankin valvonnassa ja osittain sen luotottamana kotimaisten toimitusten rahoitusjärjestelyn puitteissa. Näissä niinsanotuissa KTR-luotoissa ei kuitenkaan ole voitu ottaa huomioon laivojen hankintaan liittyviä erityispiirteitä. Yleensä tilaajan on maksettava laivan hinnasta käteisellä vähintään 20 prosenttia. KTR-luoton osuudeksi aluksen kauppahinnasta

jää siten tällä hetkellä enintään 80 prosenttia. Tämä jakautuu siten, että Suomen Pankki antaa lainaa 30 prosenttia luotosta ja loppuosa eli 70 prosenttia jää yleensä tilaajan ja toimittajan hankittavaksi muista luottolaitoksista. Laina-aika KTR-luotoissa on enintään 12 vuotta ja lainan vuotuinen korko on Suomen Pankin peruskorko lisättyä yhdellä prosenttiyksiköllä. Kun sanottu peruskorko nyt on 9 prosenttia, tulee KTR-luoton vuotuiseksi koroksi 10 prosenttia. Liikepankit perivät luotostaan vakuusjärjestelyyn liittyen provisiota 1,5 prosenttia vuodessa, mikä merkitsee 0,5—1 prosentin suuruista vuotuista rahoituksen lisäkustannusta.

KTR-luoton korko on siten epäedullisempi kuin OECD:n suosittamien maksuehtojen mukainen vähimmäiskorko. KTR-luoton käyttöön liittyvänä haittana pidetään myös sitä, että sen korko vaihtelee yleisen korkokannan muutosten mukaisesti. Kansainväliset laivanhankinnan rahoitusluotot puolestaan ovat kiinteäkorkoisia. Lisäksi on todettu, että KTR-luottoa ei kaikissa tapauksissa ole ollut saatavissa. Useissa maissa kotimaasta tapahtuviin alushankintoihin sovellettavat rahoitusehdot ovat meidän KTR-luottojemme ehtoja edullisemmat. Muun muassa Ruotsissa ja Norjassa on kotimaasta tilatun aluksen rahoitus järjestetty vientitoimituksia vastaavilla ehdoilla.

Suomalaiset sekä varustamotoimintaa harjoittavat yritykset että telakat ovat olleet tyytymättömiä kotimaasta tapahtuvien alushankintojen rahoituskäytäntöön. Telakat pelkäävät menettävänsä kotimaisia tilauksia ulkomaisille laivanrakentajille. Kotimaiset laivanvarustajat puolestaan katsovat joutuneensa heikompaan asemaan verrattuna ulkomaisiin kilpailijoihin, jotka voivat hankkia aluksensa edullisemmillä rahoitusehdoilla. Asiaan on kiinnitetty huomiota myös kauppa- ja teollisuusministeriön asettaman telakkateollisuuden lähiajan markkinointimahdollisuuksia ja muita tuotannon edellytyksiä selvittäneen toimikunnan mietinnössä (komiteanmietintö 1984:53). Niin ikään on valtioneuvoston asettaman merenkulun neuvottelukunnan 5 päivänä maaliskuuta 1984 julkaistussa merenkulupoliittisessa ohjelmassa katsottu olevan tarpeen tukea kotimaisin ja ulkomaisin rahoitusjärjestelyin varustamoelinkeino alusinvestointeja siten, että maamme merenkulun kannalta perustellut alushankinnat voidaan toteuttaa tärkeimpiä kilpailijamaita vastaavin rahoitusehdoin.

2. Tavoitteet ja keinot

Hallituksen mielestä tulisi kotimaahan tapahtuvien alustoimitusten rahoitusehdot saattaa kilpailukykyisiksi ulkomailta suoritettavien toimitusten kanssa sekä varmistaa kotimaiselle varustamolle sen tilatessa aluksen Suomesta vastaavat rahoitusehdot kuin ulkomaiselle varustamolle.

Näin voitaisiin parantaa maamme laivanrakennusteollisuuden ja varustamoelinkeino kansainvälistä kilpailukykyä. Välillisesti siten myös edistetään työllisyyttä molemmilla elinkeinonaloilla.

Nykyisen korkotason vallitessa edellä tarkoitetut päämäärät voidaan saavuttaa siten, että valtion varoista ryhdytään maksamaan korkotukea sellaisen lainojen osalta, jotka Suomen Vientiluotto Oy myöntää kotimaasta tapahtuvan aluksen tai sen rungon hankintaan taikka aluksen olennaiseen muutostyöhön. Tämän toteuttamiseksi ehdotetaan asiasta annettavaksi erillinen laki.

Luotot, joita lakiehdotuksessa nimitetään korkotukilainoiksi, myöntäisi Suomen Vientiluotto Oy yleensä aluksen tilaajalle. Myös aluksen rakentaja tulisi kysymykseen korkotukilainan saajana, jos rakentaja on myöntänyt tilaajalle vastaavan toimitusluoton. Korkotukilainat pyrittäisiin myöntämään samankaltaisin ehdoin kuin jos alustilaus olisi ulkomaalaisen Suomesta tekemä.

Järjestely ei saisi rasittaa Suomen Vientiluotto Oy:n kannattavuutta. Valtion maksama korkohyvitys kattaisi yhtiön alushankintojen rahoittamista varten ottamien luottojen ja korkotukilainojen koron välisen erotuksen, Suomen Vientiluotto Oy:n yleiskustannuksia varten kuitenkin korkotuesta jäisi 0,25 prosenttiyksikköä.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Kotimaisten toimitusten rahoitusjärjestelyn puitteissa on viime vuosina toteutettu alushankinnat, joiden yhteinen hankintahinta on noussut keskimäärin 600 miljoonaan markkaan vuosittain. Tässä esityksessä ehdotetun järjestelyn piiriin tuleviksi arvioitujen alustilauusten yhteiseksi vuotuiseksi hankintahinnaksi on laskettu 500 miljoonaa markkaa. Ottaen huomioon, että 20 prosenttia hankintahinnasta olisi tilaajan suoritettava käteisellä, korkotukilainojen vuosittaiseksi määräksi tulisi tämän mukaisesti 400 miljoonaa markkaa. Valtion varoista maksettavan korkohyvityksen määrä olisi edellä mainitun 400

miljoonan markan suuruisen korkotukilainamäärän mukaan laskettuna yhteensä enintään 340 miljoonaa markkaa ja sen maksut jakaantuisivat vuosille 1986—2000 siten, että viitenä ensimmäisenä vuotena todennäköinen korkohyvityksen

määrä olisi keskimäärin enintään 32 miljoonaa markkaa vuodessa. Korkotukea maksettaisiin Suomen Vientiluotto Oy:n vuosina 1986—1990 myöntämistä lainoista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotus

1 §. Pykälässä ehdotetaan, että Suomen Vientiluotto Oy:lle maksettaisiin valtion varoista korkohyvitystä, mikäli se myöntää varoista lainoja kotimaasta tapahtuviin alushankintoihin. Yhtiö on ilmoittanut ottavansa tehtävän hoitaakseen ja sillä on myös käytännön kokemusta, koska se on huolehtinut laivojen vientitoimituksiin liittyvästä rahoituksesta. Suomen Vientiluotto Oy:n yhtiöjärjestys on jo aikaisemmin muutettu siten, että yhtiön toimialaan kuuluu myös kotimaisten toimitusten rahoittaminen. Ruotsissa ja Norjassa on niin ikään annettu kotimaisten alushankintojen rahoitustehtäviä vientiluottolaitoksille.

2 §. Korkotukilainoilla on tarkoitus rahoittaa pääsääntöisesti sellaisia alustoimituksia, jotka ovat kulloinkin voimassa olevan OECD:n suositamiin rahoitusehtoihin sisältyvän määritelmän mukaisia. Nykyiseen määritelmään sisältyvät tietyn edellytyksin uudet alukset, uusien alusten rungot sekä alusten olennaiset muutostyöt. Uuden aluksen bruttovetoisuuden tulee määritelmän mukaan olla vähintään 100 rekisteritonnia, sen tulee olla ohjattavissa ja omin voimin liikkuva. Määritelmä kattaa lisäksi hinaajat, joiden konetehto on vähintään 365 kilowattia, mutta ei esimerkiksi uivia telakoita eikä öljynporaustoinnassa käytettäviä lauttoja. Muutostyön kohteena olevan aluksen bruttovetoisuuden tulee määritelmän mukaan olla vähintään 1 000 rekisteritonnia. Sota-alukset eivät kuulu määritelmän piiriin. Koska OECD:n määritelmä on tarkoitettu noudatettavaksi ainoastaan vientitoimituksissa, tultaisiin määritelmää soveltamaan kotimaisissa toimituksissa joustavasti.

Korkotukilainan Suomen Vientiluotto Oy myöntäisi yleensä suoraan kotimaiselle varustamolle eli laivanvarustamotoimintaa harjoittavalle yritykselle. Korkotukilainaa voitaisiin antaa myös

kotimaiselle laivanrakentajalle siinä tapauksessa, että tämä myöntää aluksen tai muutostyön tilaajalle vastaavan toimitusluoton. Erityisessä tapauksessa tilaajana ja korkotukilainan saajana voisi tulla kysymykseen esimerkiksi kotimainen rahoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö, joka tilaa tässä ehdotuksessa tarkoitettua aluksen vuokratukseen sen edelleen kotimaiselle varustamolle.

3 §. Lakiehdotuksen mukaan kauppa- ja teollisuusministeriön tehtävänä olisi vahvistaa ne yleiset ehdot, joita Suomen Vientiluotto Oy:n olisi korkotukilainan myöntämisessä sovellettava. Laisa kuitenkin säädettäisiin korkotukilainan enimmäisrahoitusosuus hankinnan tai muutostyön kokonaishinnasta, vuotuisen koron vähimmäismäärä sekä lainan takaisinmaksuajan enimmäispituus. Nykyisin alusten vientiä rahoittaessaan Suomen Vientiluotto Oy osallistuu enintään 80 prosenttiin hankintahinnasta. Vuotuisena korkona on peritty vähintään 8 1/2 prosenttia ja pisin laina-aika on 8 1/2 vuotta. Laina-aika katsottaisiin alkavaksi siitä, kun alus tai työ luovutetaan tilaajalle, eli kuten voimassa olevan OECD:n suosituksenkin mukaan menetellään.

Kauppa- ja teollisuusministeriön asiana olisi myös hyväksyä Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämä laina korkotukilainaksi. Käytännössä menettäisiin siten, että Suomen Vientiluotto Oy tekisi saamansa luottohakemuksen perusteella oman rahoituspäätöksensä, minkä jälkeen kauppa- ja teollisuusministeriö puolestaan ratkaisisi jo alushankinnan tai muutostyön tarjousvaiheessa, voidaanko asianomaista hankintaa tai työtä rahoittaa korkotukilainoilla.

4 §. Suomen Vientiluotto Oy rahoittaa toimintansa pääasiassa luotonotolla kotimaasta ja ulkomailta. Keskeisiä kotimaisessa luotonotossa ovat olleet valtion ja osakaspankkien merkitsemät pitkäaikaiset debentuurilainat. Valtion osuus on vuodesta 1981 lähtien korvattu järjestelmällä,

jolla valtio myöntää korkotukea osalle yhtiön ulkomaista ottolainausta. Samoin vuodesta 1981 lähtien Suomen Vientiluotto Oy on lisännyt ulkomaisen luotonoton osuutta rahoituksessaan.

Kotimaisten alustoitusten rahoitus edellyttäisi Suomen Vientiluotto Oy:ltä luotonoton lisäämistä. Luotot otettaisiin kulloinkin tarkoituksenmukaisimmasta lähteestä ja pääsääntöisesti siinä valuutassa, jossa rahoitettava aluskauppa on tehty.

Korkohyvityksen suuruus määrättäisiin Suomen Vientiluotto Oy:n kuhunkin korkotukiluottoon kohdistuvien rahoituskustannusten eli niin sanottujen efektiivisten korkokustannusten mukaan. Mikäli yhtiön maksuvalmius sen sallisi, kotimaiseen alusrahoitukseen voitaisiin käyttää yhtiön muuhun luotonantonsa hankkimia varoja. Lainkohdassa on ehdotettu myös, miten korkohyvityksen määrä tässä tapauksessa laskettaisiin.

5 §. Ehdotuksen mukaan valtiokonttori maksaisi korkotuen Suomen Vientiluotto Oy:lle. Vaikiintuneen pankkikäytännön mukaisesti ulkomaan valuutan määräinen maksu tapahtuisi kaksi pankkipäivää ennen eräpäivää voimassa olevaan vaihtokurssiin.

6 ja 7 §. Ehdotus sisältää säännökset myös lainavarojen käytön valvonnasta sekä korkohyvityksen suorittamisen lakkaamisesta ja korkohyvityksen takaisin perimisestä eräistä lainansaajan

menettelystä johtuvista syistä. Vastaavat säännökset on otettu eräisiin muihin lakeihin, joissa on säädetty korkohyvityksen maksamisesta valtion varoista.

8 §. Ehdotuksen mukaan lakia sovellettaisiin viiden vuoden aikana myönnettyihin korkotukilainoihin. Valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä päätettäisiin vuosittain annettavien korkotukilainojen enimmäismäärästä. Tällä tavalla olisi mahdollista ajoittaa suomalaisten varustamojen tilaukset kotimaisilta telakoilta joustavasti. Kun lainat myönnetään edellä selostettujen lainaehdotusten mukaisesti, voitaisiin tässä pykälässä ehdotetulla 2 000 miljoonan markan valtuuden nojalla rahoittaa yhteensä 2 500 miljoonan markan määräiset alushankinnat tai alusten muutostyöt.

2. Voimaantulo

Esitys liittyy vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan heti sen jälkeen, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kotimaasta tapahtuvaan aluksen hankintaan myönnettävistä korkotukilainoista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Suomen Vientiluotto Oy:n varoista voidaan, sen mukaan kuin tässä laissa säädetään, antaa kotimaasta tapahtuvan alushankinnan rahoittamiseen sellaisia lainoja, joiden osalta valtio maksaa yhtiölle korkohyvitystä. Näitä lainoja kutsutaan jäljempänä korkotukilainoiksi.

2 §

Korkotukilaina voidaan antaa suomalaisen varustamotoimintaa harjoittavan yrityksen kotimaiselta laivanrakennustoimintaa harjoittavalta yritykseltä tilaaman aluksen tai aluksen rungon rakentamisen taikka aluksen muutostyön rahoittamiseksi.

Erityisestä syystä voidaan korkotukilaina antaa suomalaiselle rahoitustoimintaa harjoittavalle yritykselle, milloin 1 momentissa tarkoitettu alus vuokrataan kotimaiselle varustamolle.

3 §

Korkotukilainojen yleiset ehdot vahvistaa kauppa- ja teollisuusministeriö, joka myös hyväksyy lainat korkotukilainoiksi.

Korkotukilainan määrä voi olla enintään 80 prosenttia hankinnan tai työn kokonaishinnasta. Korkotukilainasta perittävä vuotuinen korko on vähintään kahdeksan prosenttia ja lainan takaisinmaksuaika enintään 8 1/2 vuotta.

4 §

Valtion varoista maksettavan korkohyvityksen määrä on Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuki-

lainan myöntämistä varten ottaman lainan korkokustannusten ja korkotukilainan vuotuisen koron erotus lisättynä 0,25 prosenttiyksiköllä, kuitenkin enintään 3,75 prosenttiyksikköä.

Siltä osin kuin Suomen Vientiluotto Oy on käyttänyt korkotukilainan myöntämiseen muita kuin sen myöntämistä varten hankittuja varoja, katsotaan 1 momentissa tarkoitetuiksi korkokustannuksiksi kulloinkin voimassa oleva Suomen Pankin peruskorko lisättynä 3,5 prosenttiyksiköllä.

5 §

Valtiokonttori maksaa korkohyvityksen Suomen Vientiluotto Oy:lle sinä päivänä, jona korkotukilainan ehtojen mukaan korko on suoritettava.

Ulkomaan rahan määräisen korkotukilainan osalta korkohyvitys maksetaan kaksi pankkipäivää ennen koron erääntymispäivää voimassa olleen Suomen Pankin asianomaisen valuutan myyntikurssin mukaan.

6 §

Kauppa- ja teollisuusministeriön ja Suomen Vientiluotto Oy:n on valvottava, että lainavarat käytetään lainan hyväksymisestä korkotukilainaksi annetussa päätöksessä määrättyyn tarkoitukseen. Suomen Vientiluotto Oy on velvollinen antamaan ministeriölle tietoja, jotka ovat tarpeen sen toteamiseksi, onko korkotukilainat käytetty hyväksytyyn tarkoitukseen ja lainaehtoja muutoin noudatettu.

7 §

Jos korkotukilainan saaja on käyttänyt lainavaroja muuhun tarkoitukseen kuin mihin ne on myönnetty tai lainaa hakiessaan antanut olennaisessa kohdassa erheellisen tiedon taikka salannut lainan myöntämiseen olennaisesti vaikuttavia seikkoja, ei tällaisen lainan osalta sen jälkeen kun lainansaajan sanotunlainen menettely on todettu, suoriteta 4 §:ssä tarkoitettua korkohyvitystä. Lainansaajan on tällöin suoritettava takaisin se korkohyvyty, jonka valtio on lainasta maksanut sen nostamispäivästä lukien, sekä lisäksi 16 prosenttia vuotuista sakkokorkoa korkohyvityksen määrälle sen maksamispäivästä lukien.

8 §

Tämän lain mukaisia lainoja voidaan hyväksyä vuosina 1986—1990 korkotukilainoiksi yhteensä

enintään 2 000 miljoonan markan määrästä. Valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä päätetään vuosittain annettavien korkotukilainojen enimmäismäärästä.

Ulkomaan rahan määräisen lainan vasta-arvo lasketaan sinä päivänä voimassa olleen Suomen Pankin asianomaisen valuutan myyntikurssin mukaan, jolloin kauppaja- ja teollisuusministeriö on hyväksynyt korkotukilainan.

9 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1985. Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa aluksen hankintaa tai muutostyötä koskeva sopimus on tehty 1 päivänä lokakuuta 1985 tai sen jälkeen.

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1985

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Kauppaja- ja teollisuusministeri *Seppo Lindblom*